

Twoje prawa

w Unii Europejskiej

Jako obywatele Unii Europejskiej mamy nie tylko prawa wynikające z przynależności państwowej, ale też prawa wynikające z naszej przynależności do Unii Europejskiej. Dzięki tym europejskim prawom, możemy swobodnie podróżować, zmieniać miejsca pracy i zamieszkania w ramach Unii Europejskiej, a nasze prawa obywatelskie będą respektowane w każdym kraju członkowskim, do którego się udamy.

Ta broszura pomoże poznać prawa, jakie wynikają z naszego europejskiego obywatelstwa oraz wskaże źródła informacji na temat praw obywateli UE. Nie zawiera ona wyczerpujących informacji na temat wszystkich praw, a jedynie przegląd tych, z których najczęściej korzystamy.

I. Europejski Rok Obywateli 2013

Europejski Rok Obywateli 2013

www.europa.eu/citizens-2013

Nie wszyscy mieszkańcy UE są poinformowani o przysługujących im prawach. Dlatego Komisja Europejska ogłosiła rok 2013 Europejskim Rokiem Obywateli informując w ten sposób obywateli o ich europejskich prawach.

Prawa obywateli UE są zapisane w Traktacie o Unii Europejskiej. Uzupełniają one prawa ustanowione na poziomie krajowym. Ze sprawozdania Komisji Europejskiej na temat obywatelstwa UE z 2010 r. wynika, że obywatele Unii nie korzystają w pełni ze swoich praw, ponieważ nie wiedzą, że je mają, zwłaszcza, jeśli chodzi o prawo do swobodnego przenoszenia się do innych krajów UE i pobytu w nich.

Europejski Rok Obywateli służy informowaniu o korzyściach, jakie obywatelstwo UE przynosi zarówno osobom prywatnym, jak i konsumentom, studentom, pracownikom, działaczom politycznym czy też osobom, które zmieniły kraj zamieszkania.

Organizowane w całej Unii Europejskiej obchody Europejskiego Roku Obywateli 2013 są dla obywateli w całej Unii Europejskiej okazją do:

- ✓ poznania swoich praw i odkrycia szans, jakie oferuje im obywatelstwo UE – przede wszystkim prawo do zamieszkania i podjęcia pracy w dowolnym kraju UE
- ✓ wzięcia udziału w debatach na temat przeszkód, które utrudniają korzystanie z tych praw, i przedstawienia propozycji konkretnych rozwiązań i wizji takiej Unii Europejskiej, w jakiej chcą mieszkać
- ✓ uczestniczenia w forach obywatelskich na temat polityki UE i powiązanych z nią kwestii
- ✓ przygotowania się do wzięcia udziału w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2014 r. i zaangażowania w życie demokratyczne UE.

Więcej informacji na temat Europejskiego Roku Obywateli 2013 na stronie:

<http://europa.eu/citizens-2013/pl/home>

II. Prawa Obywateli Unii Europejskiej

Podczas pobytu w innym kraju UE masz prawo do takiego samego traktowania jak obywatele danego kraju, zwłaszcza pod względem dostępu do zatrudnienia, płac, świadczeń ułatwiających dostęp do rynku pracy, zapisów do szkół itd.

II.1. Mieszkanie w innym kraju UE

Ta kwestia dziś już nie stanowi problemu i nie wiąże się z niezliczoną ilością formalności.

Niektóre kraje UE wymagają zgłoszenia pobytu w odpowiednim terminie po przyjeździe i mogą nakładać kary, np. grzywny, w przypadku braku takiego zgłoszenia. Regulacje te zależą od administracji krajowej, mogą się różnić w zależności od kraju. Do zgłoszenia pobytu wystarczy dowód tożsamości lub paszport. Przy zgłoszeniu nie powinny być pobierane żadne opłaty.

Przez pierwsze trzy miesiące pobytu w nowym kraju nie masz obowiązku rejestracji (w celu uzyskania dokumentu potwierdzającego prawo pobytu), ale jeśli chcesz, możesz się zarejestrować. Po trzech miesiącach w nowym kraju może być konieczna rejestracja we właściwym urzędzie (często jest to urząd miasta lub lokalny posterunek policji).

Jeśli zgodnie z prawem przebywasz w innym kraju UE przez pięć kolejnych lat, jako pracownik oddelegowany za granicę, emeryt lub osoba samo zatrudniona, automatycznie nabywasz prawo pobytu stałego w tym kraju. To znaczy, że możesz przebywać tam, jak długo zechcesz. Dokument pobytu stałego nie jest obowiązkowy. Potwierdza Twoje prawo do pobytu w kraju, w którym obecnie mieszkasz na stałe, bez żadnych warunków.

Więcej informacji:

– portal Twoja Europa: <http://europa.eu/youreurope/>

II.2. Praca w innym kraju UE

Od 1 maja 2011 r. obywateli Polski nie obejmują żadne ograniczenia w podejmowaniu zatrudnienia za granicą: mają prawo do pracy, jako osoby zatrudnione lub prowadzące działalność na własny rachunek, bez specjalnego pozwolenia na obszarze całej UE oraz Islandii i Norwegii.

Jeśli pracujesz w innym kraju UE, zarówno Tobie, jak i Twojej rodzinie, automatycznie przysługuje prawo do zamieszkania w tym kraju.

Osoby pracujące za granicą i ich rodziny mają prawo do takiego samego traktowania jak obywatele kraju, w którym przebywają. Oznacza to, że przysługują im takie same świadczenia społeczne jak miejscowym pracownikom, od pierwszego dnia zatrudnienia w nowym kraju.

Masz prawo do otrzymywania świadczeń społecznych:

- ✓ przyznawanych obywatelom danego kraju, ponieważ tam pracują (jako osoby zatrudnione lub prowadzące działalność na własny rachunek)
- ✓ przyznawanych pracownikom i ich rodzinom, ponieważ mieszkają w danym kraju
- ✓ niezwiązanych bezpośrednio z zatrudnieniem (prawo pobytu dla partnerów niebędących małżonkami, zniżki na bilety kolejowe dla dużych rodzin, dotacje na odnawianie lokali mieszkalnych itp.).

Więcej informacji:

– portal Twoja Europa: <http://europa.eu/youreurope/>

– portal EURES: <http://ec.europa.eu/eures/>

– EURES Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie (ul. Okopowa 5, 20-022 Lublin, tel. 81 463 53 28)

II.3. Edukacja w innym kraju UE

Jako obywatele UE Twoje dzieci mają prawo chodzić do szkoły w każdym kraju UE na takich samych warunkach jak obywatele tego kraju. Mają prawo do uczęszczania do klasy z dziećmi w swojej grupie wiekowej, będącymi na podobnym poziomie wykształcenia, co ich klasa w kraju pochodzenia – niezależnie od ich znajomości języka ojczystego danego kraju. W niektórych krajach musisz wystąpić do odpowiedniego urzędu krajowego o uznanie świadectwa szkolnego Twojego dziecka, zanim będziesz je mógł zapisać do lokalnej szkoły. Jeżeli jesteś obywatelem UE i przeprowadziłeś się do innego kraju UE w celu podjęcia tam pracy, zgodnie z prawem UE Twoje dzieci są uprawnione do bezpłatnej nauki języka w nowym kraju.

Na poziomie akademickim, jako obywatel UE masz prawo studiować na dowolnej uczelni wyższej w UE na tych samych warunkach co obywatele danego kraju. Jednak warunki przyjęcia na studia znacznie się różnią w zależności od kraju i uczelni.

Utrudnieniem jest fakt, że w UE nie ma automatycznego uznawania dyplomów akademickich. Dlatego może się okazać konieczne przejście krajowej procedury w celu uznania stopnia naukowego lub dyplomu akademickiego w innym kraju UE, jeżeli chcesz tam kontynuować swoją naukę.

Jako obywatel UE studiujący na wyższej uczelni w innym kraju UE nie możesz zostać zmuszony do zapłaty wyższego czesnego niż obywatele danego kraju. Jesteś także uprawniony do takich samych stypendiów na pokrycie kosztów czesnego co obywatele danego kraju.

Więcej informacji:

- portal Twoja Europa: <http://europa.eu/youreurope/>
- strona Eurodesk: <http://www.eurodesk.pl/eurostudia>
- portal Europa.eu: http://europa.eu/eu-life/education-training/index_pl.htm
- program Erasmus: <http://www.erasmus.org.pl/>

II.4. Opieka zdrowotna w innym kraju UE

Podróżując za granicę jesteśmy objęci ubezpieczeniem zdrowotnym i mamy prawo do korzystania z usług medycznych na terenie kraju, w którym przebywamy. Chodzi tu o sytuacje nieplanowanego leczenia. Aby jednak móc skorzystać z tego prawa, potrzebne nam jest potwierdzenie ubezpieczenia w postaci Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego. Karta ta potwierdza, że przysługuje Ci prawo do opieki zdrowotnej. Jest fizycznym dowodem Twojego ubezpieczenia w kraju UE. Upoważnia ona do opieki medycznej w jednostkach należących do publicznego systemu opieki zdrowotnej. Kartę osobom ubezpieczonym wydaje bezpłatnie oddział NFZ na wniosek osoby ubezpieczonej.

Jeśli chodzi o planowanie leczenia za granicą, możliwe jest ono w dwóch przypadkach:

- ✓ rodzaj leczenia, którego wymagasz, nie jest dostępny w Twoim kraju pochodzenia, ale obejmuje go Twoje obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne
- ✓ ze względu na uwarunkowania medyczne Twojego przypadku możesz nie zostać poddany leczeniu na czas (uwarunkowania medyczne obejmują natężenie bólu, charakter niepełnosprawności, prawdopodobny przebieg choroby i historię leczenia).

Więcej informacji:

– portal Twoja Europa: <http://europa.eu/youreurope/>

– Lubelski Oddział Wojewódzki NFZ (ul. Koryznowej 2d, 20-137 Lublin, tel. 81 53-10-500 do 502)

II.5. Podróżowanie w UE

Od kiedy Polska jest członkiem Unii Europejskiej, podróżowanie po krajach UE stało się znacznie łatwiejsze. Jeszcze bardziej ułatwiło je wejście Polski do strefy Schengen. Przekraczając granice krajów tej strefy nie musimy okazywać żadnego dowodu tożsamości. Nie dotyczy to krajów spoza Schengen: Bułgarii, Cypru, Irlandii, Rumunii i Wielkiej Brytanii; przekraczając ich granicę należy okazać dowód tożsamości (nie musi być to paszport). Mimo, iż nie ma obowiązku okazywania dokumentu tożsamości na granicy, dokument taki należy mieć przy sobie podróżując do innego kraju UE.

W UE wprowadzono też pewne konkretne przepisy chroniące podróżujących samolotem, pociągiem, autobusem czy statkiem. Dotyczą one opóźnień, odwołania lotu/kursu czy też zagubienia bagażu i znacznie wzmacniają ochronę podróżnych. W poszczególnych przypadkach możliwe jest np. uzyskanie odszkodowania od przewoźnika.

Także osoby o ograniczonej mobilności mają specjalne prawa gwarantujące im bezpłatną pomoc w podróżowaniu.

Więcej informacji:

- [portal Twoja Europa: http://europa.eu/youreurope/](http://europa.eu/youreurope/)

- [strona Komisji Europejskiej: http://ec.europa.eu/transport/passenger-rights/pl/](http://ec.europa.eu/transport/passenger-rights/pl/)

Obywatelstwo europejskie to też szereg innych praw, takich jak np. tańsze opłaty za połączenia roamingowe czy prawo do głosowania i kandydowania w wyborach samorządowych oraz europejskich w kraju, w którym mieszkasz.

**Warto poznać wszystkie swoje prawa,
aby móc w pełni z nich korzystać!**

III. Europejska inicjatywa obywatelska

Europejska inicjatywa obywatelska umożliwia milionowi obywateli UE bezpośrednie uczestnictwo w kształtowaniu polityki UE poprzez zwrócenie się do Komisji Europejskiej o przedłożenie wniosku legislacyjnego. Umożliwia ona wezwanie Komisji Europejskiej do zaproponowania przepisów unijnych w kwestiach, w których UE posiada kompetencje do stanowienia prawa.

Inicjatywę obywatelską musi poprzeć co najmniej milion obywateli UE pochodzących z przynajmniej 7 spośród 27 państw członkowskich. W przypadku każdego z tych 7 państw wymagane jest osiągnięcie minimalnej liczby deklaracji poparcia (w przypadku Polski jest to 38250 osób).

Aby wystąpić z inicjatywą, trzeba powołać komitet obywatelski składający się z co najmniej 7 obywateli UE zamieszkałych na stałe w co najmniej 7 różnych państwach członkowskich. Członkowie komitetu obywatelskiego muszą być obywatelami UE w wieku uprawniającym do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego. Przed przystąpieniem do gromadzenia deklaracji poparcia komitet obywatelski musi zarejestrować swoją inicjatywę. Na zebranie podpisów organizatorzy mają rok, licząc od dnia, w którym potwierdzona została rejestracja.

Poprzeć inicjatywę może każdy obywatel UE w wieku uprawniającym do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego. Aby poprzeć inicjatywę, trzeba wypełnić specjalny formularz deklaracji poparcia, na papierze lub w Internecie.

Po zebraniu miliona podpisów i przedstawieniu inicjatywy, Komisja może, ale nie musi, wystąpić z wnioskiem ustawodawczym w odpowiedzi na inicjatywę obywatelską. Jeżeli Komisja zdecyduje się przedstawić taki wniosek, rozpocznie się proces legislacyjny: wniosek zostanie przedłożony ustawodawcy (zasadniczo jest to Parlament Europejski i Rada, a w niektórych przypadkach tylko Rada), a jeśli ustawodawca go przyjmie, przepisy zaczną obowiązywać.

Więcej informacji:

[Strona Komisji Europejskiej: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome>](http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome)

Punkt Informacji Europejskiej Europe Direct – Lublin

W 2005 roku w krajach Unii Europejskiej rozpoczęła działalność sieć informacyjna Europe Direct, zarządzana przez Komisję Europejską. Każdy może przyjść, zadzwonić, czy napisać do Punktu Informacji Europejskiej Europe Direct, aby zadać pytanie, zasięgnąć rady lub wyrazić swoją opinię na temat UE. Organizowane są także różnorodne debaty, szkolenia i konkursy, a konsultanci Europe Direct są obecni podczas konferencji, szkoleń, czy lokalnych uroczystości, na których odpowiadają na pytania i rozdają publikacje. Prowadzą także lekcje europejskie i wykłady otwarte, dbając o to, aby wiedza o UE dotarła do wszystkich potrzebujących, a także, aby informacja zwrotna, czyli uwagi i opinie, trafiły do podejmujących decyzje.

Infolinia Europe Direct - dodatkowo informacji na temat Unii Europejskiej można zasięgnąć dzwoniąc na infolinię Europe Direct. Jej pracownicy udzielają odpowiedzi na pytania o charakterze ogólnym, a w przypadku bardziej szczegółowych pytań, odsyłają do najlepszego źródła informacji i porady na szczeblu UE, krajowym, regionalnym i lokalnym.

Infolinia dysponuje numerem telefonu, pod który można zadzwonić z każdego miejsca w 27 państwach członkowskich (00 800 67891011).

Europe Direct - Lublin jest jednym z członków ogólnoeuropejskiej sieci informacyjnej. Organizacją prowadzącą Punkt ED w Lublinie jest Europejski Dom Spotkań – Fundacja Nowy Staw. W ED - Lublin mieszkańcy Lubelszczyzny mogą otrzymać informację na temat działalności UE, wziąć udział w akcjach publicznych i konferencjach poświęconych tematyce europejskiej. Prowadzimy też szkolenia i zajęcia edukacyjne w szkołach na temat UE. W siedzibie ED – Lublin można także zapoznać się z publikacjami dotyczącymi historii, działalności i polityk UE.

NASZ ADRES

Punkt Informacji Europejskiej Europe Direct – Lublin
ul. M. Skłodowskiej-Curie 3, 20-029 Lublin
tel. 081 534 61 91, fax. 081 534 61 92
<http://www.europe-direct.lublin.pl>
europedirect-lublin@europe-direct.lublin.pl

Zapraszamy od poniedziałku do piątku w godzinach 8.00 – 16.00.

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach dotacji dla punktów informacji publicznej „Sieć Punktów Informacji Europejskiej Europe Direct” w latach 2013-2017

Wyłącznie odpowiedzialność za treść publikacji ponosi autor. Komisja Europejska nie odpowiada za ewentualne skutki wykorzystania informacji zawartych w publikacji.